Массо а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

Серло

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Зорбатан арадуьйла 1923 шера дуьйна ◆ ШИНАРА, 5 сентябрь, 1972 шу. ◆ № 107 (5213). Мах 2 кап.

ХӀора гектара тӀера — 35 центнер

Уьш шера хьалгӀа хӀора гектара тӀера 30 центнер фуьгалькха хьаькӀаш чуй озаи бен Гудермесан районан «Мичуна» колхозан ахаш ...

Б. АСТАХОВ.

КА ЙОАЛАШ КЪАХЬЕГ

ХьаькӀаш чукъара балхаш сихденна Урус-Мартанан районан «ГойтинскиЙ» совхозе.

140 гектара тӀера хьаькӀаш ...

А. ИСРАИЛОВ.

Ялата а доакъара а

СССР-н Нохч-ГӀалгӀайчоь ... 50 шу дузаран сийна хьанаре къахьег Гудермесан районан бохамий къахьегамхоша уьш доьшна.

685 гектар хьаькӀаш ...

40 комбайн ...

Н. КАЛИНИЧЕНКО, парте бохамин управленин парторг.

ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ — ХӀАРА ДЕЗАЛА

Советски нехалойзаув боккъонца дезан халкъа кепайоазув да. ...

Дукхахча моттигашка бохза лайда епанзар общественни хьисане кепайоазув доаржадерех.

ХӀара шера ... 1965 — 1970 шерашка 40 процент ..., хӀаьта журналий тираж (уж 6 эзар да) — 83 процент совгӀа. ...

«Правда» хӀара дена 9,2 миллион экземпляр арадуьйла, хӀаьта «Известия» — 8,5 миллион. Централни партийни журналий ... тираж 400 миллион экземпляр хьа.

...

ХӀара дезалга газеташи журналаши ... дезага гӀулакх.

СИХАГӀА ЧУЗЦА ХЬАЖКӀАШ!

ЛЕРТТӀА ДОАЛ ДИЧА...

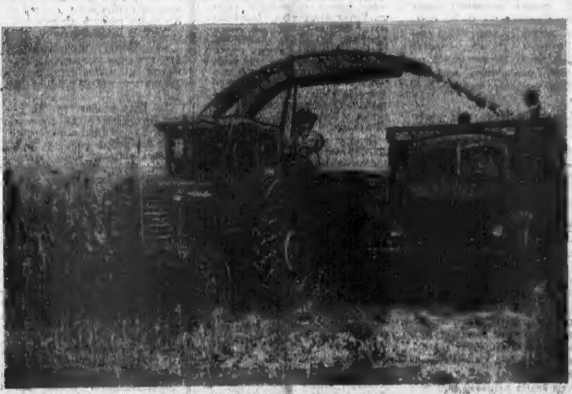

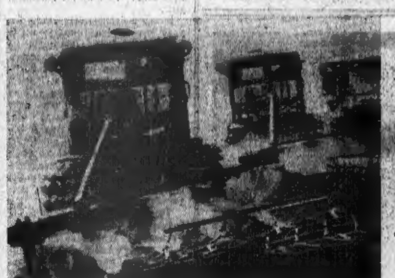

СУРТА ТӀА: механизаторий оахан дӀйи ба.

Л. РУДСКЕ сурт.

Балхаш сихденнад

...

Б. ЗЕНУРЗИЕВ.

Коммунисташа торонаш гучайоах

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене СМУ-7 коммунисташ партийни документаш хувцарца дувзаденна шоай декхараш дувцаш ба

...

В. МАТНИН.

ДОАКЪАР... ЦӀАЬКХА А ДОАКЪАР

...

НОВКЪОСТ Л. И. БРЕЖНЕВ АЛМА-АТА ИХАЬЧАЙ

Алма-Ата шахар. КПСС ЦК Генеральни секретарь ... Казахстана КП ЦК бюро членашца ...

(ТАСС).

Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 50 шу дизарга

ИРАЗ КХАЬЧАД ЛОАМАШКА

ВЕДАНА районерчу Кирова цӀерагӀча колхоза лоамашка дадача кхашта юкъе гӀолла водача хьа [illegible] дагаьу уйлаш: «Ӏалама наха, дехьача алханна могадаш шорача дол-шиг ваз эшабе. Ӏалам мел дӀаргӀа [illegible], хьайзадале а, лоамарча лаьтто ший беркат тел, колхоша юхаметтаостаду хахь хьийга кхьа. Маьлхал чӀовгӀагӀа хинлад [illegible]. [illegible] дӀагӀатоха дезд. Лоамий [illegible] боаьла. [illegible] дӀаьрий баьудара дукхар къонахчад долча. [illegible] гам дукхабезача доашди наха лоарадь хилар.

[illegible] кранашкара [illegible] дагӀ[illegible] [illegible] кхыхетий боацаш [illegible], баьщара кӀуэс тоссача санна латт лоамашкара дагӀ[illegible] босеш, массе тайпарча [illegible] е [illegible]. ГӀагӀ санна сийна латт [illegible] дола [illegible], [illegible] лоамаш боаржаь дагӀа т[illegible] Боамка лаьтта хьаьлаьтта [illegible] раш. Ӏалама [illegible] массе метте веда хьалдаьча а доаш латтача а колхозаш гӀоргӀанна. Шьхьа дӀадьежача массе метте бӀаргагу сига кулгаш хоздаь лаьтта, хийна лоамий [illegible]. Алхха укх шера [illegible] ледаду ши ферма, тхьамка доаьладу 9 сушилка, столовай, баш, гараш, [illegible], бьадаллаш сона [illegible] пен, дукхаь [illegible] гӀирсаш. [illegible] кхьадагӀа бӀаьр тӀаотташ доаз корттеоддар — аз хӀ [illegible] гӀаллаьцаш, баланча, колхоза вайхьа дукхагӀа дебадо тӀерташ хилар.

Холхат колхозой [illegible] дӀабӀараьхьежачо. Лоа санна кӀай кӀир таха да пенаш бе-бера басарашца хьаьрзаь да [illegible]. [illegible] Шеина [illegible] [illegible] [illegible] сона [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Кхьметтел хьадача экономически хьоадамашка а ца хьожаш хьаладагӀа а бӀубенна ала [illegible] бали да, [illegible] хӀама тоадеяра, бешасага болача [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] председателе Мусаев Зайнди Алиевичан партийни организацен.

Лаьттан берает совдакхаргаш хьайбай боахам догӀабоалабараш ейне КПСС Ведана райкомей райисполкомей карара кара тата Ше байтан кӀеьхачий хама ногӀахьага кхиннад. Халахете а, укх корреспонденти тӀа [illegible] экономически характеристика, йолдурганна бокьана. Ихьайола данеш мара йоаладеттаьц вай. Хьалхар [illegible] вай, марааь хьайбай боахам. Из [illegible], моттигерча хьалдашка [illegible], корттерча хьалдаь дула [illegible], [illegible]. Дила [illegible] [illegible] шера [illegible] 7 бетта 129 процент кхоачашдьаь колхоша. [illegible] кхиле лаьхӀа хиина Ӏаьсий 335 цаь, хӀаьта 7 бетта хьахиннарий 200 да. ДӀарчача шера, кулгалхошен специа-листашен ахчох [illegible] [illegible] кхоачаргда Ӏаьсий.

Це хьоаги бита [illegible] яц укх тайпара цифра а. 1973 шу чаккхоллаш плангӀа 950 бежанга дӀакхоачаде лаьрхӀалар доахан, хӀаьта укх хӀирара а 1503 бежан да колхоза ферме. Укх шера 7 бетта хьайба дениа цхьаккха моттиг [illegible]. ХӀанна а [illegible] тӀехьа [illegible] хилчо [illegible] боаьлне. Лоамаш сийнегӀа [illegible] кхоачанбала [illegible] да, тайп-тайпарча баьцаш [illegible], [illegible] болане [illegible] [illegible] [illegible] вӀаштӀехьйоахай латт.

Вокхонил тоаь, дезинфекци доза хӀоршш тоха [illegible] хьайбаш леладу фермаш. Долче, дӀахо йодача хана а хьайбай боахам [illegible] [illegible] Кхетадеш да, керттера хьал — из [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] КПСС обкомех Ведана райкомий [illegible] бежа гӀокказ Алимханов Моит. ронкхагӀоада ж[illegible] Таймахов [illegible], [illegible] Бибу[illegible] Командир. [illegible] ленински юбилейни [illegible] дукхаза а Сийлен грамоташ ахч[illegible] премешш тийнний. [illegible] совгӀаташ тийнинд.

Колхоз тӀаьоагӀача [illegible] лоаьхӀаме экономически статья — тхьамка да. Укх шера 80 гектарье тӀа [illegible] [illegible] [illegible] дӀа[illegible] [illegible], Заготовительни пункте [illegible] 100 тонна тхьаннй [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] кхоачашдена [illegible] бе сертсона член Сулумханова Худай [illegible] бола тхьамна [illegible]. Цо ше ихьание [illegible] 0,30 га тхьаний. Солхха тӀехчинча тхьамкий [illegible] [illegible] цаь план кхоачашйо по, хӀаьта укх шера [illegible] [illegible] план [illegible] [illegible] [illegible] Шоалхиа [illegible] тел тхьамка [illegible] [illegible] Зовеас Умаптагириева Жовзана, Сратагирева Жовзана. Тхьамка лоаладараш дика доахкӀаш я Ахмеда Аймани Даудова Беси, Косумова Пети пенсионе Байсултанов, дукха хьайбараш.

Солхха шерагӀа лаьхӀа хиннача 331 эзар сома метте 415 эзар сома доаха лаьххай. Вай хӀана пайда 65 эзар сом я. Укх шера колхозоша [illegible] тӀаьйнах юбилей сийна 500 эзар сома доаха чхика а цу тхьаьа 100 эзар сома хӀана пайда бе я.

Из долла хӀама колхозой хьахьогама хьинар [illegible], коммунисташка хьалхе а йолаш балхаш вӀаштӀехьдахарах, производстве хьалхалаттарий инициативах цар тӀагӀертта шоай дексараш кхоачашдарех хьахинц да.

Шоай кхосмонаттайцаь а бе колхаза. Ӏалаьмате [illegible] [illegible] [illegible] колхоза.

ДергӀой-Юртара [illegible] дола Ӏаний [illegible]. Цуна тӀехьанна а колхозе [illegible] деехаш ду лоамаш дагӀенаш. Ӏалаьмате хила хар хьамозита [illegible] доакъараш, наха кхача тӀаоза. ГӀоргӀа мара вокаьдургаволаш бацар [illegible]. ХӀаьта доахьара [illegible] [illegible] [illegible] говза тӀа а детта дахьо тьемал дьо. Цудухьа тьаьна [illegible] [illegible] дагадоалаво колхозхошта из лакха дукъ карадерадаега, цунах, хӀанзарчоа трактор воталургӀолаш баьккха а никъ чаккбоаккхилга. Колхоза председатель Мусаев Зайнди цу дешна механизаторашца дукхаза а дагашйиказар, цхьайкъале, дукъаш [illegible] [illegible] цхьаьне а. Юхаре а дакагӀбола механизаторах цхьаннна [illegible] тӀайт[illegible] из декхар. Зайнде ахдар цуца:

— Кӏаӏа ха ду да хьаңа. Цхьан [illegible] Ӏа дукъ каралдерзадой, сорайт дургла, турпал яхе [illegible] ерахертьа оаха хьох.

— Кхм а хьалхагӀа дерзадергда [illegible] [illegible], — аьна дахо а лениа, кхы ха ца йоаеш лаьрхӀаш доачашеле [illegible] [illegible]. Турве а [illegible] вадӀ [illegible] ни [illegible] Т-74 [illegible] тракторашца. Тракторо мухь [illegible] дукха хьайбахьта хий леладу кхо ний тӀехьайнӀалар. Дукха хабар доацаш хала дар, хӀаьта а сирале юрте а [illegible] [illegible] а тӀ[illegible] чакхба[illegible] кхьо Дачаев [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] а воьмта, механизмаш никъ баькхаб хьалха хьиметтол гоеза баьел а хӀалла мара хӀа ца вокалуш [illegible] [illegible]. [illegible] ца-ргӀалаьмнана гӀулакхо дакха бендаь дургла. Цига [illegible] наьмо [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] мах.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дог [illegible] [illegible] тхьа[illegible] [illegible] [illegible].

— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible].

— [illegible] [illegible] [illegible] гош [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

— [illegible] [illegible] [illegible] ства [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]. [illegible] зова [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гесита. Уж [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], хӀаьта а цар. цу сахьате колхоза председатель хайза а хайза, цул [illegible] [illegible]. Уж дика бераш дар, [illegible] тӀехье а [illegible] кхуаш йоагӀа лоамарой яр.

ХьалхагӀа дерз а дика хоац да. коллектив кхаьлетам дукхабезачи доттагӀал долаш хилар дукхача хьале кулгалхочох тийцадолга. Колхоза председатель Мусаев Зайнди массаза а накаца ху, далле хӀама царца товчи тайпара хилча дика хеташ ва. Цар толамаш даьвача — дика хет, лаьттув ца баьлча — лаладет. ХӀара сагаца цунна то-торр дувад хов хунна. Шоикка а тӀачухаш Ӏалхет хии цун, нагахьа сайна тӀоагӀа бахк бекха бийзача а. Сагах хоаьш дикагӀдола гӀуллакхаш хьалаш а массе согӀораххьара уж догӀацирга а хов цунна. Цудухьа тӀерк бе цуниа нах, шоай саг кхьоэрхӀ [illegible], ма дарра хьаьча, из кхычахьара тӀаьаеналле а. Баьлдаьдаьча, кхы а да лоархӀаме хӀамаш — боахам бовзар, цуи перспектива бӀаргагор, кердача толамашта нах сарцагӀбахар.

МоллагӀа гӀулакх колхоьера хьайнача, гуш да, кулгалхошие кхетамца вӀаштӀехьдаьккха из хилар. Дукха гӀирсаш хьалда даладелар, шоай пилорама яр эшаш. Из дӀаоттадир. Из хӀама керх хьокхаш, гӀишлошта материалаш кийчдаш а. Цу тӀа бола бен ва Адуев Махьмад — массе тайпара кулга гораад йоца саг.

Гонахьарча хьунашка зехьа бов дукхеда хьун сом. Сома хомараш чакхйоахаргӀола цех хьалхе лаьрхӀар председателе. Цех хьалаьча де мел дезар колхозхоша шоаш даьд, доле, дарргӀа малхад [illegible] царна из. Цех дукха хе [illegible] боли бе йоадаллийтай, цу чакхдалалехьа цо архецарга [illegible] кийчаьша сомий 100 тонн.

Цех йолаш хилча, баьцадаршн [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ХӀаэлапша дьа саго даь хӀама ялар лоамарча лаьттан чӀетаргаш тӀа баьцадараш кхелелга. Из [illegible] хӀадоладьеча Кирова цӀерагӀча колхоза дукха хьо ца луц дика лаьттуа баьлар. ХӀанзарчоа, миштта хул хьажа цхьаьнца гектар дӀайийре нараий, помидорий, кабуна. Керда дӀадийнача баьцаддаьрий кхешта хьастара хий тӀа а лелладаь. Хий дакха боалабелар. Бакхьаа гӀулакх хилар. дуках. ДӀа мел [illegible] хӀама дика хьий [illegible] [illegible] дика чеккхьацар. [illegible] тӀ[illegible] [illegible] баьцадараш дукхагӀа дӀадушада, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Долдача хӀамах [illegible] [illegible] лоамаш лаьтта букатара [illegible] галаьккха тоадоа, лаьттах хоала бацар арамхенчара. Ӏалама цар [illegible]. Дукха цхьалагӀа [illegible] [illegible] коатт[illegible] ул хьаста [illegible] хӀама аий, хӀаьта дукха [illegible] [illegible] мух а дукха [illegible] [illegible] [illegible] мух а боалабен[illegible] [illegible] гӀулакхе боах бе. Мада [illegible] [illegible] [illegible]. Метала [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] физически [illegible] тӀа [illegible] [illegible] [illegible] хӀама [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] хӀамаш ду[illegible] бӀаргадайра тхона Кирова цӀерагӀча колхоза. Цигара дӀадолхаш оаха тхоашца йийхар бертахьа кьахьалдча коллектива. боахама кхетамаца кулгалдеш хьалаах. хьунар дола коммунист Тухигов Зоото керте латтача колхозан партийни организаца ийа болчен масса согӀорахьарчен гӀелехед йола дико уйлаш. Дег тӀара тешаш дог доагӀа, цу тайпарча башха-дикача нахага мел чоалхане дале а декхараш кхоачашдулургдолгах. Сийленца дукхаьна гӀоргба уж СССР хьалхь Нохч-ГӀалгӀайчен автономен 50 шу дизара.

Х. АБАЕВА.

ЦУН КИЛОМЕТРАШ

Кавсарерча кхьатьшмна [illegible] каста цу кабина чура хьакъерда цун йиза берилте юхь. «ВӀалла юха ала дага а ма чай Вусамбика кхиза», — аьлар сона юхе [illegible] тача цхьа зӀамигача саго.

[illegible] [illegible] [illegible] укх тӀехьхарча шерашка цу «кхинга» дӀа[illegible] мухь дӀаоза, Укх шера [illegible] [illegible] [illegible] лакхб[illegible] мара [illegible] [illegible] [illegible] из бедх [illegible] [illegible] [illegible] автотранспортни предприятера машинаш. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] шелало чӀоагӀа новкъарле йора шоферашта.

[illegible], ГӀалея Вусламбика яр балха дӀ [illegible] [illegible] а вӀалла шелал [illegible] [illegible] санна [illegible] тӀа йоалар. [illegible] сатогагӀча балха машина [illegible] хиача Вусламбикага кхайкар диспетчераш.

Хетт аз Вусламбикага:

— Мишта вӀаштӀехьдоалар хьа, кхычарна шоай план а кхоачашьюе ца мегача хана, роданех дувакха дукхагӀа мехь дӀа-хьа [illegible]?

— Цхьа кхайле яр ер, — [illegible] Вусламбик, — [illegible] [illegible] бора аз. — [illegible] соррелца болх бе [illegible] двигатель [illegible] хӀамаш тӀахьоарчайийн массанхьара [illegible] а кхайле [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: «[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]», [illegible].

Сега [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Аз оцаьаьча цу массехк [illegible] [illegible] [illegible] моторага, чархашка, кузовга — массеналь хьежа чакхвала кхийра цун. Хьйтар вена: [illegible] болх бе аьнна хьеннача хӀамаш [illegible] долга, цуи кхом белга, цох доккхал долга Вусламбика сааӀацада-кх, аьнна. Цудуха лел из цуи бе хьаьчача [illegible] цӀакхо «къар да дуж». Массехказа берк бе кхача яр из цунга кхоачаш. Цу тӀа юкдера бохх бош хиндар дӀаяьлинавар, кхы пайдана яп аьнна из дӀайоа а яь цӀен-яр-дларга дог доахаш. ХӀаьта Вусламбика дикача лоро сайна дарби а даь да [illegible] цун. Шин эзар километр никъ баьб цо ше дийнйна дена.

Юстар а буалаш бӀарахьежа боладу Вусламбика «горда» цӀена [illegible] [illegible] шоферааш, цо [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], аьча.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] а. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] тайпан [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] журнала тӀа. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] из 3,5 —4 [illegible] [illegible] [illegible] цо. Кузов [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. «[illegible]» [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] шоферашта [illegible] [illegible] мотттиг цо [illegible].

Тахан[illegible] [illegible] [illegible] болча бедхлоах цаӀ за [illegible]. [illegible] [illegible] дукха Сийлен [illegible], премеш тел цунна. Ше [illegible] [illegible] къахьегардиц [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] цо [illegible] дерзд а.

Шеи боккхагӀбарша совхозе [illegible] [illegible] [illegible] никулех, ЦхьоалагӀча сентябре цхьатарра ворхӀ дешархо наькъавьаьккхар нанас Лемкас.

М. [illegible],
[illegible] сурт.

МЕХКА РУЗКЪА ДЕБАДЕРАШ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Стьпачила Николай Але[illegible] кулгалдеча № 15 йол[illegible] [illegible] технологаши. Цар [illegible] 9 ди хьалха кхоачашьяй мехкаьтта сийрда продукци арахецара 8 беттан [illegible] — [illegible] [illegible] хьохкаь тӀалам боли [illegible] г Овсянов Юрий Умарович, [illegible] [illegible] [illegible] керте латтача №№ 3, 8 установкий коллектива. 25 августа [illegible] [illegible] календарагӀа кхаьхьегаш ба уж.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Васильева Лидия Ни[illegible] керте [illegible] № [illegible] установка колл[illegible] [illegible]. Цо [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Л. ФОМЕНКО,
тха штате йоаца корр.

* * *

Пятилетка шоллагӀча [illegible] Грозненски химически комбинате кьаьстта дика болх бе а изопропилбензол арахецача. Оллефир Виктор [illegible] керте латтача цеха коллектива. Цо [illegible] хеца продукци [illegible] [illegible]. [illegible]рийттлагӀча августе кхоачашьяй цо 8 беттан задани.

А. ТЕТЕРЕВА.

* * *

Нохч - ГӀалгӀай автотранспортни управлене предприятешка юкъе аьрначу социалистически эхь [illegible] шера хьалха латтий хьалоагӀа Грозненски автотранспортни комбината коллектив. Хаиад ах бутт хьалха даліа боахама мухь дӀа-юха баьлера 8 бетта задани кхоачашьяй цо. Планал совгӀа дӀа-юха баьлаб 14780 тонни мухь, хӀаьта задалел совгӀа 413 эзар тонно-километр [illegible]. Уж толамаш доахача болгӀальархоа дика хьаьхьег Ибрагимов Сейт-Ӏаьц керте латтача [illegible] [illegible] [illegible].

Л. ПАРСЕГОВА.

* * *

СССР-ан Нохч - ГӀалгӀайчен автономен ах бӀоь шу дузача юбилейна сийлена накъьалхара деккий декхараш тӀаьйцад Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводэ установкаша. Уж хаиад хьалха кхоачашдара [illegible] гӀа кхоасам лоаттабу цар. 28 августе сентябра хьалхарча ах бет-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Вай республикерча гӀишлоашзой, бахьча наьха хьаштах диза кхоачашдара, пятилетки шоллагӀча шера план хаиал хьалха йистеяьххара тӀагӀертта кхоасам лоаттабу Грозненски гӀишлой материалий № 1 йолча комбината болхлоша. Цига — арахеца, кирпич, [illegible], [illegible], хьийоаа гӀишлой материалаш чӀогӀагӀа дешадаш дика дӀахоаде а.

Уж [illegible] [illegible] [illegible] тара ахьа [illegible] [illegible] [illegible] хьалха детт М. П. [illegible] кулгалдеча кирпич арахецача цхьоалагӀча цеха коллектив. СовгӀагӀа 107 эзар кирпич [illegible] [illegible] [illegible] арахец 110—115 эзар кирпич.

Н. ДО[illegible]РЗИЕВА.

* * *

Нохч - ГӀалгӀай республика [illegible] наха [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] арахецца продукци. Потребителашта мехкаттара хоза, дика, дукха бараьхьаш [illegible] [illegible] цар цу [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] хьалхйра [illegible] [illegible] Новогрозненча Качаров Эдуард Сергеевич керте латтача [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

* * *

ХӀара бетта задалел совгӀа бӀаь тоннаш газола бензин [illegible] а хенаш сийлена накъьайоагӀа СССР-а Нохч - ГӀалгӀайчен автономен юбилейна «Грознефтегаз» [illegible] нефтегазоен управлене [illegible] лоттаа. Бензин арахецара 8 бетта [illegible] 22 августе тӀекхоачаш а ер. задалел совгӀа цо арахийца 300 гергга тонни товарни продукци. Ер бутт боалехьа планал совгӀа арахийцача бензина богаш 1000 тоннага дӀакхоачарба. Кхоачара хьоахам тедаш хьаьхьегаш а Коробкин Владимир Павлович керте латтача цхьоалагӀча [illegible] коллектива.

З. ДОШУХАНОВА.

ТУЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. ВоррагӀача мехка йоваш йола, КПСС ЦК-ас промышлени а кхьча а предприятешта балха икъоаьа могадь Щекински эксперимент дӀахо хьош я. Химически комбината коллектив цуи шоллагӀа аргӀа — цехаш соаь а ца еш оборудоваш ерганьаккха тоадега а кердагӀа [illegible] [illegible] комбината балха [illegible], а-[illegible] [illegible] [illegible]. Цо торе хулийтаргья укх пятилеткагӀа арахеца продукци 47,5 процент совъаккха, къахьегама саьрие 60 процент доакъе, кхьоа балхашта 500 саг мукъаьвалийта.

СУРТА ТӀА (аьрдахьара ва-теха): «Союзпромонтаж» треста Щекински управлене монтажникаш М. А. Канаев, А. М. Полаков, М. З. Кназев [illegible] [illegible] цхьаь цеха трубопровод вӀа-[illegible] балха.

П. Маслова сурт.
ТАСС фотохроника.

Саратовски зай дулаэ [illegible] тӀара хьалхара пассаж[illegible] станци [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] тӀара [illegible] 10 метр [illegible] хьалчӀа а [illegible] № 2 болча [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 15 [illegible] кубометр [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] тайпа [illegible] [illegible] кубометрага совгӀа сборни [illegible].

Саратовски [illegible] 5 метр [illegible] 3,5 метр кӀоарга ха. Дукха за [illegible] керттерча гӀерса [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] чакхдувергда. Укх шера [illegible] кхоачорга Ершовски, Питерски, Новоузенски районий бохаймашка. Укх [illegible] дешаш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гектар дика [illegible] [illegible] доал [illegible].

СУРТА ТӀА: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] станцей дӀадола Волга чура хий.

Ю. НАБАТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯК-40: КХОЗЗА ГОБАЬККХАБ ДУНЕННА ГОНАХЬА

«Летчика - тоххамхочо Коровин Арсене укх шу хьалхагӀа дукхьйдша [illegible] Як-40. Цу хана цхьанена а дага дацар цу йоакха кхаьчача пассажирски машина хьал сел хоза хург ма йий хьина. Сона сийна а хацар из дига.

[illegible] [illegible] советски авиа-конструктора Яковлев Александре аьнхал из [illegible] [illegible] гӀолла лелаш ал шу а доькхара оалайоагӀача Як-40 яхача самолетага хьашен 40—60 саг бӀайна хьежача маьлхах лечкъа «Шереметьево» яхача дуне хилгьаш-та [illegible] [illegible] аэропорте йоккхача пассажирски эстакада ЮӀаре дӀаэтта латтача хана.

Шоазткъа гергга шу хьалхагӀа американа Дональд Дуглас верг а лаьна дьайй «Дакатуъ ДС-3. ДикагӀа тоадь Ли-2 аьнна цӀи тиллла машина дарцаш Советски Союзе эксплуатаци е йолайир тхьаь баранттагӀча шьве деза. Цу хана дена реактивни техника а хьалиций, хӀаьта Ли-2 — «дугласаш» хьалхагӀа а санна гӀайтта лелаш я. Фегарча наькъашка аралинай Ту-104, «Кометаш», «Каравеллаш», хӀаьта сахьата ши бӀаь километр никъ беш йола «къохналгаш» дӀаиа а дена «хьиш еттаеш» дел.

Цар когаметта дӀаоттае [illegible] [illegible]. Яц.

КхоззткъалагӀа шераш юкъекхаьчача хана американашца кон-курс кхайкаьй моттигерча авиалинешца гӀолла лела дикагӀола самолет хьакна дагайох хьажа. Цунах хьахиннар: иборе проекташ мегаргьар цхьаккха а хьахирна вӀаштӀехьадьннадаш.

Цудухьа, Аэрофлота трассашка 1969 шера аралькича Як-40 яхача самолето авиационни дунен уйла вӀоттӀа тӀаззай. «Яхар крейсерски сухал — сахьата 550 километр. 27 пассажира торо а цхьа эзари ах эзари километр дӀабаха, гӀоттача хана машина хиар — 600. Ӏохоача хана лаьгӀьалар — 500 метр. Лоаша аьлча, вӀамигӀча самолето магистральни трассай йоккха комфорт еннай моттигерча авиасообщенешта.

ХӀерабар цхьа тонни ах тонни дукъ оазаш бола кхоъ реактивни двигатель оттабаьб машина цӀогагахьарча дьаьха тӀа. Уж кийчдаьх хӀинз дунен тӀа вол-вача Социалистически Къахьегам Турпала Ивченко Александра кулгаца.

1972 шера ахка доладуш хьалхагӀа хӀахале а 5 миллион пассажир дӀа-хьа эзгеж 150 миллион километр совгӀа никъ баьа бола 250 воагӀа машина.

* * *

«Бокхьалдар аьнча, чӀоагӀа сатем боабеш дар йоккха йоаца машинца еррагача Америке гӀолла чакхбоалача гьаначе халачен наькъа ихийта. Вешта балха стам кӀезига якъ Ӏайнай машина. Цо йиш хилийтар сага аьттув бӀаргкадарах бокъонца бӀубенна а волаш океанел деха дӀахала лекхачтатнчи наькъаш дайта даьла дила».

(**Александр ЯКОВЛЕВ**).

Як-40 Къулбехьен Америке яхар ленинградски форда лоаттара пирсева 1971 шера 16 декабре арадаьлнача «Комсомолец Узбекистана» яхача теплохода трюмашка а хайна. Къулбехьен Америка карта тӀа годаш етта сона жӀак хьадоладеча пункт а хинна дӀаэттар Колумбийски город Барранкилья. Хьадолаленьча цу жӀака арагӀча бухьаго цу картографически том тӀа вӀашкабоалабе Ӏалаьмате боккха 60 эзар километр лол.

Колумби, Эквадор, Перу, Боливи, Чили, Аргентина, Уругвай, Бразили, Венесуэла, юха а Колумби, Ӏурра дениз сарралца — сигал гӀоллара наькъаш, тӀаькха а наькъаш. ХӀара мехка юкъера лаьрдӀача эттг город яр. хӀара мехка лоархӀаш гойтама гӀарта иттазагара шоаттькъазага кхоачаш сигалъяжар хулар.

Укх тайпана яхаьа полумбийски «Эль Эспектадоро»: «ТӀехлика ше делалургӀолаш хилар хьахьенкар самолето. Из йоайссар Колумбе меттел, Къулбехьен Америка а дгара «хьалагӀа болча, лакхалга дилдача цхьайолча боливийскичарца мара ний[illegible]лургйоацаш йолча моллагӀча цхьан аэропорте. Из — Ипиалес (лакхалла — 3000 метр, майда гӀол — лаьтта, жагӀа). Як-40 яхача самолето цига а Ӏалаьмате аттех бӀубеллез кхоачашдир гӀаттар, Ӏохар, ерригга демонстрационни программа».

Къулбехьенамерикански континенте гӀолла чакхъьинарчул тӀехьагӀа Коста-Рике, Панаме, Мексике хилар самолет. Къулбехьен Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташ гӀолла чакхъьинай самолет. Цул тӀехьагӀа гайтай из Канада йоккхагӀболча ялх городе, Юха а ВӀашагӀкхийтта Штаташ — хӀанзарьяр Аляска. Цул тӀехьагӀа шо еррагача Советски Союзе гӀолла чакх а хьина — хӀаккъьяр, Анадырь, Якутск, Братск, Новосибирск, Челябинск, Горький, Москвера «Шереметьево» яха аэропорт юбилейни — 67791 номер тӀалатта Як-40 Ӏохайта аэродромаш лаьхӀача бӀоалагӀа — хилар.

Ӏалаьмате дукхача деррига тоххемех дика чакхъяьлар Як-40, Масела, Лэ-Пэс яха аэродром. Лакхал — 1100 метр. «Лоталургьи двигателаш!» Лоти а хлор, лерттӀа болх а бора.

Эквадорски столицера Кито яха аэропорт. Кхо километр хӀана яц дьина лакхана улла аэропорт фегара наькъаш дара хьайнлле хул Ӏуйрийна ийс сахьат даьлча дейз делкъел тӀехьагӀа сахьат даллалла. Вокх юхе мел йисача хана догӀа делдаца шин бетташ хул шиге.

Хуанухо яха перуански аэропорт. Лакхал — форда тӀара хьалйистача шинъ хӀана яц дьина километр. Аэродром ше а шиЙ хассадоача хӀаманца — цхьа минутай а да ховш кр. 120 градус Ӏола тоҳаш ши чӀоже яр, цхьан чӀоне лохлуш, Ӏоха чувяха везар, хӀаьта вокхан цу — жегӀа билла, самолеташ гӀетта майда яр.

Хьувзадеча [illegible], тропически догӀашта юкъе яйсъеннай Як-40, океана йисте, джунглешка, дакхача лоамашка Ӏохийцай.

* * *

«Со мел лийнача самолеташта юкъе эгаро экономичнагӀа а из самолет, хӀана аьача аз яхь дӀа-са беш цхьаь наӀ эскудо деннадац ваь.

(Сальвадор Альенде. Чиле Республика президент).

Бегаш бар президента, Автофагасты районе Як-40 самолетаца пхийтта минута сигал гӀолла а лийнна Ӏоэссача тӀехьагӀа шийна гобаьча корреспонденташтӀ кӀаллара а дуглаш. Лоашача юкъа сигала гӀолла ше баьча наькъа чӀоагӀа цаьза хиина яр Сальвадор Альенде. Цудухьа отзывай хиига тӀа йоазув даьд, цох цунцарча нахен СССР-ерча технически прогрессеа пилоткй опытен меттел. Чилеа халкъанарча советски халкъа солидаристо а нах бен хилараш.

Ховш из дий эгара кийсагӀа мах бергбар летчик волга. Буэнос-Айресе вай экипаж дипломатически корпуса вахалаш дӀакхуллаш йолча хана штурвала хьалхарча хийта со вьина декхаь дахьа американски тӀема-фе аттешес. Аттешес чӀоагӀа гӀаддарха лийхка и лийхкар, ше Ӏо а йоайир самолет. ХӀаьта Козлове США массе овеӀараьарча кийчонца чакхбаьнача Аргентине тӀема летчашша-техникамхоца вӀашагӀкийтар акипаж. Аргентинашта аргӀа - аргӀа лелайора машина, шоаш уагӀ а ухар. Ӏо а хушар. Массанена а хийттар: «ТӀехника самолет!»

Тьаьь цдаь моттиг чуйоле пассажирски машина еррагача Къулбехьен Къилбаседени Америка чакхъьинай, Заводаштен ремонтни базаштен гаьнарча моттигашка гӀолла цинй фегара наькъаш а деш лийннача самолето 115 эзар километр никъ баьб.

Фу бергӀт дӀаьнка цу наькъах? Керда контракташ, Як-40, шоай авиационни промышленность а йолаш долча деІӀаллаьнача капиталистически мехкашка махкаш йола этара хьалхара советски самолет. Як-40 ехаш ю царна заккаш. Укх шера керте Итале делалургья, иле — ФРГ делалургья аьнна сертификат кхайкай «Як-40-га». ХӀанз Франце сертификаца чакхйоаккхаш я машина.

Алексей ГОРОХОВ,
(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гӀа агӀ., 5 сентябрь, 1972 шу.

ХАННАХЬА ЙОАКХО ЯЬЯЦ ГУЙРАН БАЛХИЙ

РЕЙД

[illegible] шера [illegible] [illegible] [illegible] гуьрахь [illegible] фуьга хьажна кураде. Цудуьна боахача лоерхiамаш да [illegible] [illegible] [illegible] сер[illegible] тах хилар. Фу дикаг1а [illegible] ялат сихаг1а т1аьхьа. [illegible] дикаг1а ма.

Х1ьета фу дахь гурахь д1адуьлаха кондици йола фу 1алашдара Сунженски районе XIX партсъезда ц1арах1ча колхозе?

Фуьга 1алашдеча цун дикаг1а хьажаланьа ца рейдана бригада [illegible] хилар цу колхозан председатела В. А. Шумилова. Дийцанок гуьчадьаьр фу хийцалара г1уллакх дешо хьал т1е диага.

Тоо да [illegible] хьатта. [illegible] ялат да [illegible]. Яа [illegible] чуйелаш а [illegible] склад. Кхай т1ера хьалкхьаьвча д[illegible] а ца дем ку чу 1одоьссадаьа к1а, йа бахьан долаш к1ораз [illegible] бола [illegible] бо болаьй. [illegible] [illegible] машина т1а т1акхуьл к1а. 1цудуьна дукхаг1а йоа кьадьегама за е ма а хул ц[illegible]за.

— [illegible] ца тоьаргаз 1одоьссадаьа, [illegible] да [illegible] е [illegible] гуьнеш даь ялта ялат. Дог1а доьло хин 1оьдоргдолчалатт ялат.

Дукха ха яц ялат д1адара боьл[illegible] д1адолаладаш. Специалисташа, ялат д1адара дикаг1йола агротех[illegible] хенаш за 30 сентябре [illegible]ааа. В1ашт1ехьдаргдий XIX партсъезда колхозо из за хьат1е[illegible]ле дерриге фу хийцна?

1325 тонн к1а да боахама д1адаха. Ц1ен е даь д1але хийнадаь аьлча 1125 тоннах районе фуга [illegible] [illegible] анализо гучадьаьлла цу дерригех [illegible] кхоаг1ча классах дар 300 тонн мара ца ю. Х1ьета юхедиер — кхоалаг1ча класса. Паччахьалкхе [illegible] даьчах д1але [illegible] дуьй [illegible] кхоалаг1ча класса фу.

Кондицега д1акхоачадар [illegible] шоьлаг1а а, кхоалаг1а а машинах чаккдахе д[illegible] фу.

Хоаш да дукхаг1а чакх ма доала дикаг1а ц1енлой а к1ина бурт[illegible] айпа хулга. Х1ьета д1адуьш дар цхьаккха айп доацаш, динамичность йолаш, 1алама хаоттама духьал1уьотта низ болаш хила дезай. Из иштта ца хилча б1аь процентага д1акхачац ялат т1адалар, к1езигаг1а а хьун[illegible] да.

Лоархiаме культура я мукх. 2870 тонн д1адобе беза из колхозе. Цхьабакъда фуна инспекци анализа яьча 720 тоннах цхьоалаг1ча а е шоллаг1ча а класса йолаш цхьа тонн яц. Нохч-Г1алг1ай опытни станцера ена 97 тонн мара. Кхьметтел ц1енбе а йиш йолаш бац болаш бола мукх. Геттара ч1оаг1а ийнаб ца подмаренник ахача сорнякаца. Цу тайпара мукх д1абийча лоархIаме хIамаь хIатIа[illegible] [illegible] д1ана аьлча подмаренник дукхаг1а д1ауза хьат1еницарахьа[illegible] [illegible] сеза1а т1а а боал.

Хьайбашта 1алашмата дана [illegible] да вико-пшеничн смесь. Ц[illegible] дайа хьоарах къаб дукх[illegible] боахамашка д[illegible]. Ал[illegible] цу смеса фу а колхозе до[illegible] долга. Х1ара гектара т1а 70—80 килограмм а юли х1[illegible]лехьа д1ае езаш а из 1900 гектара т1а. Кийчда цийта тонн смес фу х1ан[illegible] [illegible] дац.

Из 1алашдара дхьакхлe х1[illegible] [illegible] е цу г1уллакха уйла ел а бац. Цхьабакъда, района сводка т1а 135 тонн вико-пшеничн смеса фу 1алашдаьд аьлла да. Хьалхахьа отт хаттар: Мала 1ехабе г1ерт колхозан керттера агроном И. Золотухин?

Дикача хьал т1а яц фуга дахь[illegible] чуйна хьажк1аш. 56 гектара т1ара чуйна 78 тонн цхьа обмал а баь д1а а ца оттаеш массаниха д1а-юха тайса яда.

Дукха ха яц агроном-семеновод А. Мельников институт яьккхачул т1аьхьаг1а колхозе балха вена. Дика байлабац цуьна ший болх. Х1ьета цуьна вина повкьостал дара а х1ама деьдац колхозе керттерча специалисташа.

1алашмата сиха [illegible] [illegible] г1уллакх да фу кийчдар, х1ана аьлча ялат ц1ендеча ма[illegible] [illegible] хийнахьа буса чакхдоаккхар 140 тонн хилча а 10 де эш къахьегамхоашта фу кийчдара. Х1ьета цкъа чакхдаьккхача а ц1ендене дергдоацаш б1еха да ялата фу. Фу 1алашдара сакна лоерх1аме да ханнахьа хьалтта ахара г1уллакх а. Планаг1а 28 август т1акхоачаш аьха хила дезаш дар 3470 гектар хьатта. Х1анззалца аьхар — 3183 гектар мара дац. Шин сменах ду хьатта ахара балхаш. Лаьтта оахаш 16—17 трактор а я.

Колхоза шоллаг1ча бригаде хилар тхо. Шоай доалахьа мел тракторац а хоаш вацар бригада бригадир А. С. Гребенчуков.

— Се укх бригаде механик хин[illegible]. Бригадиралаш оттарьа дукха ха яц, — яхаш бахаза вуал ца. Учетчица повкъосталца д1атехкеш гучадьаьлар бригаде йолча б1арх1 трактора хьатта [illegible] [illegible] дисковаш эш цхьаьнхе [illegible] боалага.

— Лоатта аьлча, вожаш «т1ехкхаи» я, — йоах учетчица. Бригада т1ач1оаг1дьа 3700 гектар хьаттаха аьхар 1775 гектар мара дац, Гурахь ювча культурашта ах дезар 2060 гектар долча аьхар 1818 гектар мара дац.

Цу тайпара да кхоалаг1ча бригада г1уллакхаш а. Силос хьакха[illegible] ца комбайна т1а д1аоттаве сага воацаш ше болх [illegible] вар бригадир. Цун болх ха бовбар дукха вахха юхассацаийзар из.

Х1ьета кхашкара балхаш сихдоккхача хана х1ама тоьац механизатораш, мичча бу уж? Цу хаттара жоп дела хала дац. Дукха ба укхаза къахьегама дисциплина телхаераш, корта бохабу маларашта т1ехьа а баьиа балха хьа ца ухараш. Дукхьал [illegible] бетта т1ехьарча де[illegible] август беттел районни милице отделенера ялнел совг1а уведомленеш йитай колхозе маларах мелараш хариехьа лийнатарна беха бар лахап. Уж ба тракторнсташ В. Колиев, В. Тутуев, [illegible] Першаков, бекатIоахае У. [illegible], плотникаш И. Конохнашка, Н. Фанчуков. Иштта къахьегамхоашта зьонхам чуз [illegible] болз коммунист механик В. Рудное е малора т1еьхьакахе КПСС ЦК малараца [illegible] къовсам лоаттаберах бола сохам [illegible] [illegible] лорт1а йоакхо ца ала да из. Боахама йоаташ йолча къахьегама дисциплинага хьежна да фу кийчдара, лаьтта ахара г1уллакх а.

«Сердало» газета рейдан бригада: Е. КУЗНЕЦОВА — Сунженски района сортсемиинспекци начальник, Э. ЧЕКУНОВ — Сунженски района халкъо т1алашкама комитета председатель, И. БАЧМАНОВ — корта боахама продукци хьайберех цуй доал лоргамаш начальник, Е. ДЖАМБУЛАТОВ — тха спец. корр.

КАЗАХСКИ ССР. Павлодарски областерча «Рассвет» яхача совхозе къахьегамхой хьалхарчарна балабеешиб ялат чуди. Хьалхарча доншка я дика групповой метод баяха юкъе а йоалаьь сихача темпашца бу механизатораш мокй [illegible]. Планал совг1а наччахьалкхенга д1алургда 7.500 тонн ялат.

Хадача т1ехьовжавхоаша б1арг хоаб комбайнаш дика д1акъа[illegible]лайй, ялат чуттачарча автомашинаш мелй бола графикаг1а бой хьожаш.

СУРТА Т1А: халгьа т1алашкама группа председатель Бейсен Сыдеков (аьрдехьа латтар), № 5 йолча комсомольско - кагирхой бригада бригадир Амантай Альжанов муха чу, иштта айцеб хьожаш ба.

К. НУРТАЗИНА сур.
ТАСС фотохроника.

Д1АДИЙНАЧА ФУГА ХЬЕЖЖА ХУРГДА ЯЛАТ

Къаьстта лоархIам ба безаш г1уллакх да гурахь дуьча ялата фу ханнахьа кийчдар ца, эшшача кондицега д1акхоачадар. Кондицега д1а ца кхоачашдаь фу во т1ехоал, во хьуакь. Из дика кхетаду Гудермеса района кхаш лелалераша.

СССР-и Нохч - Г1алг1айчен автономий хьала 50 шу дизара сийна ларжача социалистически яхьа юкъе а баха чуйица ялат хьаттаима хьакхоачашде а цхьа да зехьа доз ца деш гурахь ювча культурай фу 1алашне балабелар уж. Цудуьна дика ца района боахамий фу 1алашдераша доаха таламаш а.

Кхоачашхалы 1алдаш а даь кондицега д1ачдоачадаьд района дерригача боахамашка гурахь дуьргдола фу.

Района кхьча боахамашта юкъе гурахь дуь деррига фу массарел хьалха 1алашдаь бьлар «Стеновой» совхозе къахьегамхой (совхоза директор Х. Гихаев, керттера агроном В. Котов). План 1230 центнер йолча 1540 центнер дерригга а цхьоалаг1ча класса я золаш гурахь ювча культурай фу 1алашдаь бар. Иу [illegible] [illegible] кхаче дика дакъа лаьцар фу кхедана, агрономе Машукаевен цхьоалаг1а отделене управляюще Ил[illegible]заевен.

Гурахь ювча культурай лакха кондиция йола фу 1алаш а лаь, ер доахача х1амаш ае дергдоацаш [illegible] а [illegible], ишта малаг1ча [illegible] латта ховргдолаш [illegible] а дика складашка ца [illegible]далица т1ахвожам лоаттабир цар.

Божха боахам ба «40 лет Октября» колхозе (колхоза председатель У. Осмиев, керттера агроном Х. Дуруев, фу лелалара агроном И. Осмиев). Цудуьна района кхьча боахамашта юкъе эггара дукхаг1а фу 1алашде лезаш ба уж. Цу декхарца дика лоархIзбабе колхозхой. План 5136 центнер йолча 6750 центнер гурахь дувва к1ина фу 1алаш а даь деррига а цхьоалаг1ча класса кондицега д1а а кхоачадьа складашка д1аоттадаьд цар.

Дика толам баьккхаб гурахь ювча культурай фу 1алашдеш «Кавказ» колхоза къахьегамхоша а (колхоза председатель А. Цицаев, керттера агроном СССР Лаккхерча Совета депутат Я. Арсанбиев). Берриге къахьегамхой сарцарг1 е бакха план 2295 центнер йолча 12 дийнахь цхьоалаг1ча класса кондици йола 3643 центнер фу 1алашдир колхозе. Из толам баьккхаш дика къахьегар колхоза ялат лоатталеча склада заведующе ноа. Делашеде, ялат ц1ендеш, докъадеш йолча агрегата т1а болх бечa ноа Вакуева.

«Гудермесский» совхоза цхьатарра лоархIам бола производствен дукха локъош да. Кхаш лелалара цхьан йоаккха моттиг д1алоац совхозе хьайбий боахама. Х1ьета ца доакъарца 1алашбера кхоачамйолал д1ае еза тайп-тайпара культураш.

Доакъара лаьрх1а гурахь ювча культурай фу 1алаш а даь деррига а цхьоалаг1ча класса кондицега д1акхоачадаьд.

Лоацца аьлча, дика кхетадаьд тха района кхаш лелалераша, хургболе дьувкъам д1адийнача фуд тийша болга. Цудуьна фуна лаьрх1а дикаг1доле ялат хержа а хержа из т1ехдика д1адунча боамига д1акхоачаде г1ертаеш къахьегаш ба района юрта боахама болхлой.

М. ТОЛОЧКО,
Гудермеса района начальник фуна инспекци начальник.

ШОРТТА ХУРГДА ДОАКЪАР

Укх даьнна социалистически яхь а бьына хьинара къахьегаш ба ловзашка бола хьахлаш бола Ведене района боахамий колхозхой.

6 эзар 500 тонн йоа 1алашьаь бариеаб, района къахьегамхой к1ензле. Планаг1а 1алашьее эзатул 78 процент я из. Ц1аьхха цхьан беттан ах беттан хьинаргьа доамашкара бул. Планал дукха совг1а йоа 1алашье кьарг1ааргда колхозхой.

Доакъар 1алашдара хьалхара моттиг лелаш. Корл Маркса ц1ерагIча колхоза къахье[illegible] [illegible] тамдеца. Дукхьал шин-кхаь дийнахь цар хьецаеш болх 106 тонн хилар.

Тешнаме ала метаргда, Ведене района боахамий хьайбашта шортта доакъар хургда, аьлча.

В. ПАШАЕВ,
юрта боахама управлене керттера бухгалтер.

Ювхь лаьттан ченаш

Маг1албик. Из уйла лаьна дуьхьалъуьт г1алаш хо кура, ч1оаг1а лаг1а дахха [illegible], сулара г1арг1урака сиина [illegible] д1ехарч отташ лаьттах х1ахара дешо 1аьржа «хий» мелаш лаг1а тачалдаш, хаскаш туъаха [illegible] бола «1аьржа» дах. Шиь сибоне, [illegible] беса бирвайу [illegible] ший дай.

Х1ьете а укх т1ехьарча хана камаьргал айлай укхазарча лаьттан чеций, юха езалхай уж, дела лал цар «[illegible]» чу доше 1аьржа ц1ий. Шаргтига йоаслуш йоаг1а ченаш. Х1ьета наскай [illegible] т1ехьашка бала, дог [illegible] дага болаш бац. «Ийс гаьг я лаьттан, сала тохкараш [illegible] мара яц», — яхаш бетош бу цар. Бакъда, цу беганна дукха ж1ан[illegible]халан а. Уж бетам а бех шоттера [illegible] цар Маг1албик. Шоай хьайкаллаш цар лаьттан бериле ченаш.

Дукха ха йоашаш тхо хилар лаьттах к1оаргал, къайле тохкараш болча дака. Х1анзалца хинначул [illegible] к1оаргаг1а дала х1ана уж т1ехкхача г1ерту [illegible]. Ц1а хазача [illegible] [illegible] бригада е укхаза из [illegible], хала лекхар кхоачашдеш. Уж ба Халанса Михаил Сальников, Александра, Александра [illegible] 500 метр к1оарга я, Михаила ер кхы а к1оаргаг1а — 5650 метр. Александра бурув х1аьта кхеста мара доладенадац (дукха ха яц цигара [illegible] д1айаха), бакъда Михаила дар 400 метр т1а кхачн г1ерт: Вешта аьлча Михаила хьалхаг1а боаккарг[illegible] кхоь. Миттатоцам беша ях аз из. Х1ана аьлча, цай хаморча геологаша беттара ллаккаш [illegible] тохаргдоацд [illegible].

Цхьа [illegible] болча [illegible] йола[illegible] саььча механикаш но дод Михаила бригаде спиралина йоакхаш боакха уж цай бийца денал доьа «1аьржа» цар. Маьхка д1аьдараш доьо цар [illegible] къонахча комбиназонаш т1а. Ерриге уйла, дог цу балхаца д1ахийлад цар.

Айденкача хьинарца д1ахьу бурув лоттараша [illegible] пахта, сийленца шоай ц1и йоаккхийта цар Маг1албикца. Д1адахача ах шарара задани 112 процента кхоачашдир цар. 2565 метр бурув к1оарг а доаийтаца. Х1ана кхы а лакхьенай къахьегама аьалаш. Дийнахьа буса доаг1ачул массехк метр к1оаргу бурув, к1ана дада т1оалаш ч1оаг1аг1а юкъухьаъьуьте а.

Укх деношка шоай балха юкъе ьтара лоархIамех а кхераммех а йола операци а кийчдуш дар Михаила бригада — скважина чу колонна чухеца. Ч1оаг1а лорадуш бе беза из болх. Атта дац 4 километр к1оарга х1аравр 500 килограмм ерз йола 400 туба 1очудаийта.

Х1ьета а цах кийча бар цу болх тоьшаьнаг дайлан чакхбоккха. Йоакхха оныт, [illegible] йолаш къонахий ба дига къахьегараш. Няс саг 5-г1а разряд йолаш ва, ших — 4-г1а, кхы а ших — 3-г1а. Алкиош а дика ийду укхаза, кхьера лаьрх1ача [illegible] х1араш 400 сом.

Дика бол[illegible] бу цар а дукха ба укхаза. Царех сона [illegible]: бурильщикаш Лыгнов Василин, Эсмуранов Мальмал, Бронец Владимир, мастера т1ерча Саутиев Рексевита, вышкаг1вока дизелист Яровой Семен.

Т1охкьерову, ший болх дика карал, т1охкиха барди совг1а, коллективна вахаре хьинаре дакъа доацаш ва. Профгрупорг, стенгазета редактор, рационализатор ва из.

М. МАРАЕВ.

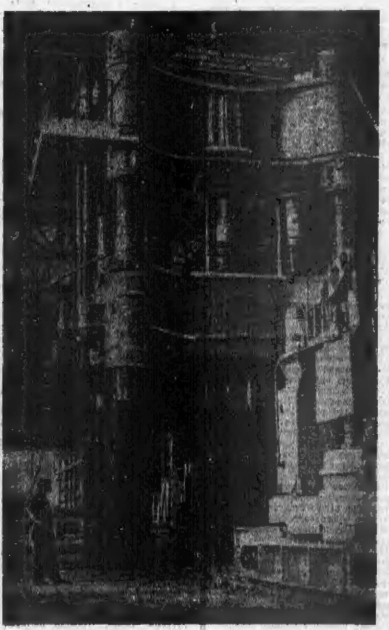

ЗАПОРОЖЬЕ. «Днепроспецсталь» яхача заводе болх бе йоаллаийтай керда кузнечно-прессови цех. Цо чакхйоахаргьа ч1оаг1ача болатах яь сантхаш, кердача цехе оттаяй 6 эзар тонн низ т1аоттайола йола йоацаа пресс, аьшк д1оахьду 10 машинаш, насосно-аккумуляторни станин.

Цех хьалъяй «Запорожстрой» треста г1ишлонхой коллектива.

СУРТА Т1А: «Днепроспецсталь» завода кузнечно-прессови цех.

А. КРАСОВСКЕ сур.
ТАСС фотохроника.

Хьайбай продукци лох ца ялийтара

Ийнаг1а поташна д1айолелча дено дика къахьегама толлама доахаш хьаборг1а Грозненски района «Юбилейный» совхоза хьайбаш лелалераш. Нагахь санна 1970 шера х1ара жоа1ача 1аттагера 2080 килограмм аьхка хиннале, д1адахача шера 2880 килограмм шура кьахар совхозе.

СССР-и Нохч - Г1алг1айчен автономий хьала ах б1а шу дуьхча шера, х1ара бетуча 1аттагара 2800 килограмм шура [illegible] кхар оттадеьа шоашта хьалхалька «Юбилейный» совхоза шуритоварни ферма бертейнан коллектива.

Х1ьета миштa кхоачашду хьайбаш лелалераша шоай дагалецар?

Со совхозе хиннача дийнахь доакаш аккъаарча дагаре хьаделадир бежа 1уша Дагаев Абдулен Шамилев Индарбиеки. Эшергбола г1ире кийч а йа, шоай графикан доакаш детта болабелар доярнаш.

Эггара хьалха ший доахаш дийтта хьаьр Саукуркаева Айшат. Цул группера цхьалойна доакхиа юкъера лаьрх1ача 20—22 килограмм шура елар. Дика шура хьакхар шоаш лелаеча доахангаро доярнаша Абдулсаламова Заелас, Хасимикова Лайлас. Х1ьета ферма г1олла цу дийнахь х1ора кхоалбача 1аттагара хьакха шура юкъера лаьрх1ица 13 килограмм хилар.

Х1ара дийнахь кхоаза паччахьалкхен почекни пупитешка шура д1акхуь фермера. Нагахь санна 20 августе бензино паччахьалкхента 1,8 тонн шура елча хиннале 29 августе цух 6 центнер совг1а шура яххар.

Продуктивность лакхьеча лоархIама да доахачна доагт1а г1уллакх лоаттадар.

— Хаьнахьа ух хьабар, хий меладар, ц1ена лаладар, кертерлар да — йоах Хасимикова Лайлас.

Совхоза кулгалхой, специалисташ дика хьет хьайбаш лелаеча комплекси механизаци кийчейлалдарех дика пайда болаш хилара. Доаха лелаьавай балха оесарло дикьараш цар къахьегам аттача бахкараш ернгача фермашта механизаци яй.

Цу г1уллакхо торо хилийтар болхлой къахьегама оесарле лакхьарал йолале доахангара йоакххача продукцега д1одахар долле а.

Д1адахача шерах [illegible] 1,5-аза дукхаг1а тайп-тайпара хоакъарал 1алашдир совхозе. Цу г1уллакхо торо хилийтар укх шерара доакъара база а ч1оаг1ъе.

Укх шера йоакал оттарех хьайбаш лелалераша ма хетта дика хьайкъаьзар доакъара лаьрх1а д1айийна йоацам. Цудуьна кхоачамъе йиш хилийзар доакъар 1алашдара шера план. Д1адахача шера дукха кхоадисарах хьайбашта 1а дийнахь тоьаргдолаш да доакъар.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДИКА ЛЕЛ БАЛХАШ

СССР-и Нохч - Г1алг1айчен автономий хьала ах б1аь шу дизара сийна социалистически яхье а баьцад хьинаре къахьегаш ба Назранерча АМООС-а болхлой. 4 участок я ТМООС-е чуйоаг1аш, Грозненски, Наьсарен, Маг1албика районашка г1олла чакхйоал мелиорацан система. Система ерриглла участкашкара балхаш доацача тайпара в1аштеххьдахарех дика торо я болхлой механизаторий кхацка искусственни хьаьдаро хиш детта.

Социалистически яхье хьалхара моттиг делаь Наьсарен участка къахьегамхоша. Цу участкана кулгал деш ва Лодарев Марьна-Гирей. 12 болхло мара вац цу коллективе. Каьала т1а масаза а балхаш де доаш дукха моттигаш яц а, массанахьа хараду участка къахьегамхой. Из да балхаш дика в1аштеххьдахар.

Наьсарен участкал т1окха ца бусаш къахьегаш ба кхьча участкай болхлой а.

Дика толам ба даьааярех ВПОС Наьсарен районе Сийлен доса т1а д1аьхьаьй АМООС.

Х1аьо АМООС ерригача участкай болхлой 1073 шерарча хьувкъама йоакхо еш ба.

Б. ЗЕМУРЗИЕВ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ФУ ХА ДЕЗА АЬСА ЯХАЧА ЛАЗАРАХ

Аьса — инфекционни, сиха д1ахьа доалаш, доахана, жена, газарашта, сарьчашта, хьакхарчашта, барг бекъалуча акхача хьайбашта худа лазар.

Къаьстта доахаиней хьакхарчашта ч1оаг1а хул из лазар. Аьсах цамогаш хила тарлу нах а, дукхаг1ча даькъе бераш. Из лазар хьоаду вируса, из а дукхача тайпара (А, О, С, САТ-1 САТ-2, САТ-3, Азия-1) а, х1аьта царех х1ораьр ший башхо йолаш а хул.

Миччахьа-хиле а вирус дукха ях. Масала, помещене чухь йисача шу даьлча а лазар кхетийта йиш я цун. Х1ьета аьсаг1а цамогаш хиннача хьайбах шин шу даллалца дьахъест вирусаш.

Аьса доацаче хана йоккхача моттигашка д1адаржаш, хьайбай продуктивность лохъеш, кагий хьайбаш доадеш, цуьна дукхаларча къовсамга дукха рузкъа д1адохийташ боахамашта 1алаьмате ч1оаг1а зе ду.

Цу лазара духьаларча къовсам чакхе шин даррк1а болча лоста[illegible] д1аболабича цуга д1алодар зехьа доац. Эггара хьалха т1адьожаш оттаьбе беза доакъарга, дахг1енашка г1олла лазар д1ахьа ца даржийтара. Дукхаг1ча дахьа инфекци д1аерш доа хилалар хьайбашкара доакъарга, хий мелача моттигашка, дахг1енашка, хьайбашта 1унал деш лелдеча органашка, кхоргь хьайбай шо[illegible] дашка г1олла. Из лазар д1а-хьа доаржадара иштта ч1оаг1а кхерамеe я г1ажаш бозбашкаш, айлаюкъе хейн ж1алеш, дахкий, цицхолгаш. Цар цу лазара вирусаш миччахьа а д1а-хьа хьу.

Аьса сиха д1а-хьа доаржалу: из лазар кхийтта, е хьалхаг1а из у текха хьайбаш д1а-хьа дигаро, лазара духьаларча къовсама хика кхоачо яь йоацача фермашкара хьакхухьача хьайбай продукташа, бедаль.

Къаьстта кхетаде дезаш ха, аьса текха хьайбаш дукхача хана из лазар кхыча хьайбашта юкъе д1адоаржадераш а вирусий хьаст а хиле дусийга. Цудуьна [illegible] цамогаш хиннийга гучадоаллашe а лоаде деза лазар кхийтта хьайбаш.

Хьайбай дуьи, уж доадаьча кхехкаде, цу моттига натре 2 процентие, формальдегида цхьа процентие, хлорна к1ира ши процентие маркхаллашца дезинфекци яь ц1енъе еза. 1ужжача натра маркхал 70 градусал йоахаг1а боалаш б1айха хила беза. Нахьарашта дезинфекци ц[illegible] [illegible] нефтоноски царе.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кхьерарех къовсаду, лазар [illegible] чуд т1аьхьаг1а, карантин чакхьыча [illegible] д1ачуху.

[illegible] духьаларча [illegible] чакхдаха еза профилактически мероприятий комплекси: хиле тарлуча хьайбашта профилактически вакцина маьлий тох, аьса вирус кхычахьара чу ца йитара фермаш лораю, нагахьа санна ферме лазар хьойи, 1алаьмате сиха карантин а оттайийя, аьса кхыча боахамашка д1адаржаргдоаца г1уллакхаш в1аш т1ехьдоах.

Хьайбашта аьса хилалар [illegible]га а дагабуям [illegible] боахамий кулгалхой, хьайбаш лелалераш шоай доалахьа доахае дераш кхы хьан из бин оайона ветеринарни службага хоамбе, кхыча хьайбашца лазар д1а-хьа дергдоацаш хьайбаш а царна 1унал ду нах а къоастабе беза. Хаде посташ оттае, нахькъашка хьайбашта аьса хиларех дагабуям беш хьларех йола знакаш оттае еза, хьайбай продукташ, доакъар, кхыдар лазар гучадаьннача моттигера кхычахьа д1а-хьа дахьийтар йиш яц. Нагахьа санна аьса доаларга къоастадаьчул т1аьхьаг1а, хьайбашка цхьа доазув чу а лаьаш, карантин оттаю, лазар д1а ца доржийтара. Карантина хьалхе а яйш яц:

1. Боахама чудь хьайбай группаш цига а йийе кхьеркаш [illegible].
2. Хьайбай продукташ хийчбе а цу пунктера д1адахьа.
3. Цхьаккха тайпа хьайбаш а кертт1ара оалхазараш цига д1а а цигара долаш кхычахьа а дига.
4. Выставкаш, хьайбаш, кар продукташ доххьана-эцарга, хьайбаш транспорт, нах [illegible] карантина доаз т1а в1ашаг1кхетийта.
5. Шура цигара д1аякхьа, кучор ц1ига деш дертта йаха беза.
6. [illegible] аьлча, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кучор [illegible] цу пунктера ара вала.
7. Лазар гучадьаьннача оригтера хьаарда мел доаг1а цхьакхери д1акъоасаш дийнахь а бус а ха дергдолаш карантинни посташ оттаю, нах а транспорт а цига д1ат1абаха йиш яц.
8. Хьайбаш доахаде йиш яц. Хьайбашна кхо т1ара оалхазараш чудаккашьа кхаба деза.
9. Карантина йолча хана хьайбашта 1унал деш бола нах аьрбозла йиш яц, царна цига кхаьийта лаза махкара-1ера мел хана хьалаш.

Аьса эпизоотически кхуарч гучабаьнна чухоададьача дерригача доазон т1е, хьайбашта 1унал деш лелаеча х1амашта, х1ара дийнахьа дезинфекци а, оалхазараш д1акъестадара мел эшар ду, цига чухькка дискреш, ж1алеш, дахкий, цицхолгаш йоаю.

Хьайбашта 1унал деча нaха т1адуххаду спецбаракъаш х1ара сайрийна, яда балхара биллараца, 1азара формалинова камераг1а чаккдаха деза. Уж камераш чоллене яц, к1ешта к1ара бехкеме хила а еза уж.

Лазар гучайккхача хьайбаш чусоцадаро [illegible] [illegible] ду аьса д1а ца даржийтара. Цу лазарца профилактика дикка ь[illegible]гуз болашаг1а хилийтара х1анз биологически промышленностe арадец кхаь беттагара цхьан шерарга кхаччалца хьайбашта аьса ца кулийташ йола вакцинаш. Къоначa хьайбашта цхьа бетта цхьазза тоха еза уж, нагахь санна лазар гучаййкхача хьина ха теркад а ца еш дерригача хьайбашта вакцина маьхий тоха еза.

1аьсий, 1оахаррий, хурсаш цамогаш ца хилийтара йоккхача лоархIаме да харна аьса текхача хьайбай ц1ий е цунах яь сыворотка ялача жолхий маьций тохар. Лазар текхача хьайбай ц1ий доахка клинически белгало хоспна 12 ди даьлча деха 20 ди даллалда йолча хана. Аьса хала тоххаш а атта т1ерадоалаш а шин тайпа да. Нагахьа санна цамогаш хинна хьайбаш кхабара хьалаш толхахчата атта т1ерадоалаччехалаг1доза аьса хул. 1алаьмата хала тохх из у къопача хьайбашаш, 1аьсашеш, 1оахарашеш, хурсашеш. Шиь хаьйн хахь сариаг1даьина царна де делзар ца дойя, уж дерригаш а лазаро «доадар кхерам балаш да г1уллакх.

Атта тоххаш хола аьса хиннача хьайбошта ихьаг1аркъаш 2—3 процентни, риваноьна 0,1 процентни, 1:1000 в1аши нийсбеш марганцевокислый кале маркхала бога кхерза беза. Халаг1доле лазар кхийтача, хьайбай бергий ноккъаш йоа яьлча, креолиноьни лизоловни ваннаш е, 1ашдакха легиль, йода настойкен глицерини цхьен боарамаг1а в1ашаг1тохаш бaь маркхал хьекха беза. Нагахь санна цамогараша [illegible] [illegible] доаза [illegible] [illegible] мачаза [illegible] беша бола [illegible] [illegible] шура кететерал чакхьякха еза. Шамарашта цинковни синтомицинни мазь хьекха еза.

Халаг1доле аьса хиннача хьайбашта дарб1а деча хана, царна тол дега йола молхаш, ч1оаг1а йоакхо ю доакъар к1ада, моша хилийтара.

Фермаш а балача ярька доалахьара деррига хьайбаш а чулоацаш ветеринарно-санитарни карантинни мероприятеш ший ханнахьа чакхьякхаро, уж чакхйоахача берригча боахамий кулгалхоша, балача нaха хьинаре дакъа лацаро повкъостал дергда боахамашка из лазар чу ца дайтара а д1а ца даржийтара а.

Н. ПАСЕЧНЫЙ,
Республикан юрта боахама Министерствон ветеринарии [illegible] [illegible].

НОРХ1 ЭЗАР МЕТР...

Карабулакски бурувтохара балхий управленерча бурувдетерашка Къилбасеедь Кавказе эггара хьалха норх1 эзар метр къоарга бурув тохаш я Замахкулера № 47 йола т1ехк1оарга тохаман скважина. Бурувдетараша х1анзалехьа цига тохад 5156 метр бурув. Масаза тохад 5156 метр бурув. Масаза беш болча доабата маркхалца д1ахо бурувтоха йоаш йалаш дацар. Цул т1ехьаг1а инвесткова - бутиман маркхалца бурувтоха лаьрх1ар цу буровой коллективо.

Бурувдетта мастер П. К. Терлецкий корта латта бригада х1ана цу тайпара маркхал кийчбеш я. Кул т1ехьаг1а д1ахо лаьттан ченаш тахха йолалургья из.

Дика анализаш а еш шоай бокъаг1а бурувтохача балха т1а хьовзам ца хулийташ къахьегаш ба укхаза лаборанткаш а. Уж ба Капустина Анна — Къахьегама Ц1еча Байракха ордена кавалер, Беляей Мария, Судариковн Евгения, Гриценко Нина, кхыбараш.

Губкина ц1ерагIча нехкаьттий химин Московски института 1алмаш болхлоша кулгал а деш толамка кхоачашду цар керда прогрессивни кхачал бурувтохача балха юкъехдахьара г1уллакх. Нийса дозировка ю компоненташтa, хапнахьа тоде маркхалий параметраш. Нагахь уж хуьца езаш хуле хуьца а хуьц. Х1анз дукха ца гони д1ахо бурувтоха лелалергда цу скважина. Цига хьинаре дакъа а доацаш хьат1адоаг1ача дахача юбилейна сийлена пакхьбаха г1ерт уж.

А. БАМАЛОЖ.

МАЛАР ТЕХДОАХАРАНЦА — ЛИГРА КЪОВСАМ

ИЙРЧА ГІУЛАКХАШ ДІАДОАХАРГДА

Вайна массе хана а хийра хиллад тІехьабисача, наха леладу ийрча, шийрча замах юкъедиса гІулакхаш. Къасттиг а зенне да корта бохабеш маларан мелар. Цхьаммена а къайле яц малара тІаьІолла къовсамаш дуьлиага, меннача накхсара дика ца доллийта.

ТІехдаьккха къаракъ меларан алкоголизман духьала тха колхозе миштта къовсам лоаттабу дувцарга аз.

Колхоза партийни, профсоюзни организацешна дами хьалхарча ьигие уьттадаьд бахача наха идейни массово-политически кхетам балара дешаш. Укх тІеххьарча хана къьаьстта теркам тІабахийтаб къаракъ, кхьдола саг вохаву маларан мелар дІадаккхара. Малара тІаьІолла авари яр е болх ца беш техника соцо латтийтар миштта ла йиш я. Нагахьа санна кІезиг-дукха а саг мена балха е общественни моттиге воагІе иа моллагІча балха тІа вале а цуна ца-безам ца беш бекх бу.

Корта бохабу малар а мена балха верах беха бир коммуниста П. Катыгроба. Балха хана цо къаракъ малир бахьан долаш ІІирччача дийнахь болх ца беш латтийтар трактор. Из гІолат дахийтарах учетни карточка тІа дІа а хадеш строги выговор бир цунна. Цхьакха а тайпа, хьехам дІа ца эцаш корта бохабеча маларашта тІехьамаьлар коммунист А. П. Кремлев. Из бахьан долаш вордо мутІарашкара дІаваьккхар иа. ХІаьта балха хана «делиг» мелаш хиннача коммуниста П. А. Латуновна а шенхаштта бекх баьб.

«Корта бохабеш маларан алкоголизман духьала къовсам чІоагІбара ве деларех» боля КПСС ЦК соцам ара ма баьлинге а колхоза правлене, фермашка, бригадашка производствении собранеш бир. Цига къамаьлаш дир колхоза председатела А. Т. Герасименкос, агронома В. Н. Крошкас, зоотехника М. Н. Тимербиева, шолагІча отделене управляющие С. Г. Лабазюка, колхоза кхыча коммунистацеи активистацеи. КПСС ЦК соцамя цул тІехьагІара РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума указ кхоачашдара дош бувцаш лаьрхІа собрани а иь дийцар колхоза партийни организаце. Коммунистацир активистацеи цІенхаштта критика йора корта бохабу маларан меларашта, цуьца дувзадена кхьдолча кхоачамбоацарашта. Цхьа дош теркал ца деш дитанзар. Производствени, общественни моттиге шийх балара саг ва балийтар мена из цІагІа дезалца оаха ваше геит де дегІан цхьаьне в.

Коммуниста П. И. Пименова даьр-м цхьаьне в даьдий-хьогІ. 41 прогул яьй цо дукхаьа цхьан шера. Цох дукхагІйола ха мена веха волаш цІагІа яьккдай цо. Из бахьан долаш цунна массанена дІа а хойташ чІоагІа бекх баьб.

Гомаев Ахьмад колхоза бежаІу ва. Ийс дезалхо ва цун. Медицински вытрезвителе чуваьла шозза пхийтта дийн цхийтта бийсен яьккхай цо. Иштта балха хана дами къаракъ молаш вир колхоза прораб С. И. Потихонин, плотник Д. М. Синицин, кхыбараш. Из ийрча гІулакх дІа ца даьккхача баргбоаццига дІахайтар царга.

Хий деттача бригада трактористта И. И. Скрипка мена веха а волаш Т-16 марках йола трактор бохаьй авари а яь. Ше я лозаваь метта ухлаш 14 да даьккхар цо. Цхьабакъда, иох къахеташ, цунна генит дош цхьаккха а саг кораванзар. Цун чотах тоайир трактор. ТІехьа тІайоагІача хана ийзаморгі кхы дергдоацаш бехке ваар нов, Скрипка.

ХІома хиина даьча ду хьехар тІехьа да. Во дар хилалехьа хьехар веза из иа хилийта. Цудухьа гуччахьара партийни собрани йолч хана корта бохабеш маларан алкоголизман духьалара къовсам чІоагІбара белгаллара гІулакхаш чакхдаха соцам бир. Шашлычни дІа а йоакхаш корта бохабу маларан дохкаргдоацаш совадон пох хьакна-булочни тика еи ьгьийна дийхад КПСС МагІабица горкомага. Горисполкома культура отделага дийцад колхоза бригадашка малар зенне хилавах йилла-популярни документальни фильмаш хьокхаргдолаш. Корта бохабеш маларан меларан алкоголизман духьала лоаттабу къовсам чІоагІбарах бригадашка укх бетта производствени собрани яь. Колхоза профсоюзни собрание а дийцад из дош. ЧІоагІа пайдане долаш гучадьинад производстве хьалха латтарашца, Социалистически Къахьегама Турпалашца, колхоз віашагІьеллараш вІашагІдеттадалар. Іеиие а ца йаш корта бохабу маларан меларашта низагІа дарба дайтаргда.

Укх шера 19 августо Чкалова юрта бахача наьха сход хилар. Цига наха ийрча гІулакхаш доахкачарна, къаьстта къаракъ меларашта, шоашта юкъе беха моттиг йоацига дІахайтар. Масала, къаракъ а мена юрта ураварах цІенхаштта бекх бир Ахмадов Ахьмада. Сходе гулбеннарашта хьалхашка шие дечох дехкеваьлар из. Дадар-хьехар дайх кхеташ воаца, тІехдаьккха корта бохабеш маларан мелар бахьан долаш С. М. Потехоцин дарба дайта хьожаве лаьрхІар.

Юххера а ала безам ба са, белгалара гІулакхаш чакхдахарах корта бохабу маларан меларга хІезигдиинад, хІаьта дукха ха яалехьа цІендаь дІа а дарга.

Ю. МАКСИМОВ,
МагІалбика районе «Кавказ» колхоза партийни организаце секретарь.

УЖ ТХОЦА ТАРЛУРГБАЦ

Мена саг болха вечо, е болх беча хана корта бохабу малар мелча из къайлавахьа, бехктохкаме ца оза гІертараш а цийслора хьахагІа. Уж а кхьдола бахьанаш а къаьгга гуча а даьха КПСС ЦК корта бохабу маларан меларашца къовсам лоаттабарах болча соцамга хьежжа боккъонца йола мероприятеш белгальай оаха. Царех, тхона лоархІамегІа хетарех цаІ я къахьегамхошца ош йола беседаш. Цу беседашка партийна членашца, тха активисташа дувц боахама а малар мелачоа шийна а хулаш долча зенах. Цу беседашта юкъе кхухь газеташ тІара, журналаш тІара, вахара юкъера масалаш.

Цхьабакъда, дукхьал беседах тийша битац оаха из болх. Дукха ха йоаццаш тхоай совхозе йийлаза партийни собрани чакхьаьккхар оаха. Цу собране дийцар КПСС ЦК соцам кхоачашбара до дезарех. Дукха ха яалехьа тхога хоам бера шоллагІча отделенера зоотехник Т. Даитмовн ветеханк Б. Болтакови мела а мена ва доагІа гІулакх леладеш ба аьна. Цига вахийтача участкови инспектора милице районни отделене дІа а бига уж мена хилар экспертизаца баьь а деш бехктохкаме ваар. Иштта уж бита лаьрхІа яц тха коллектив. Производство маларан меларий «когашта къалара лаьтта доагаш» хилийта лаьрхІа е тха общественность. Хеталургда оаха производство волча хана мена бІаргавайнача мара бехк бац аьна. Из ишта дац, хІана аьлча, боагІача тайпара теркам лоаттабу оаха маларан меланаш цІагІа деншаш доахарашца, харцахьа леладарна.

Пена малара тІера бар санинарна В. Головачевак слесарь И. Сафронов. Къаьстта товш дац уж гІулакхаш кхалнахага. Из кхетадеш лиар Головачева. ХІаьта мена а волаш лакхо пхьа вижтиль дІачІоагІье веннача Сафаровна Іе а веза шийна производствени хоп хиийтар. Дукха къахьийга дийнар уж жийсача вонхьа бокхаш шоллагІча отделене парторга Н. Прокопенков цу отделене управляющо Т. Сайдовйн.

Корта бохабу маларан ва леллйтара къаьстта теркам тІабарзабаьб «Знание» общества. Иттахьа ди дІадодац къахьегамхошта лекци ца еиаш, беседа ма ош, хердача журналаш тІа, газеташ тІа хедер ца доваийтак. Из болх дика бу коммуниста, кхаш леладорий бригада бригадира, Х. Кадырова, инженера - электрика, коммуниста В. Дулгаева, автогаража диспетчера У. Лорсанова.

И. МАРЧАЕВ,
Урус-Мартана районе «Красноармейский» совхозе партийни секретарь.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

МУТІАХЬА ХИЛАРИ ОАГІУВ ХЬАЛЛАЦАРИ

Дувлача герзайн чуеттача бомбайн тетаига юкъе белгалдаьккхар турпалча вьетнамски халкъо Вьетнама Демократически Республика хьаль 27 шу дизар. Советски Союзо, вежарашка долча кхыча социалистически мехкашта, деррига дунен тІарча вштавоенни нийсаша деча новкъосталаш оагІув хьаллацарахи кор кІортолга а еш шайра юхаетт во агрессорий атакаш, низ болаш хІама ец моасагІнов.

Дерригдунен Машара Совета инициативагІа 28 августе чакхдаьккхача дамбай Дено хьахехкар къовсам лоаттабеча Вьетнама мутІахьа хилара болам мелдургбоацаш кхотабеша хилар. Дунен еррига континенташка ец американски авиаце анхатІча тайпара дамбаштей гидротехнически Нирсаштен бомбаш еттар бекхе еш йолаш дунен общественноста гІизал кхайкаеш йола оаз. — Вьетнам! — Тхо хьона да»,—яхаш из бола лозунг кхайкаду дунен тІарча еламий масса меттала.

Герза низа новкъосталца Вьетнама халкъ горзоттада гІертаи йоаш леладу гІулакхаш дуташ ва американски агрессораш. Цу гІулакхи дар юкъейоах напалм, фосфор, химически веществаш, цхьак боабеча герза керда тайпаш. Цхьабакъда, кхыметтел цу къинача средствай новкъосталца а диган церна духьала латтача вьетнамски патриоташ низ кагбе. Американски монополей органо — «Уолстрит джорнэл» яхача газето мукІарал ду, патриотий кортамукъален эскар «бирса тІема низ хилара».

Американски дунени общественносто дІалехирах Къулбехьен Вьетнамерча тІем тІа юкъарчал доашиаш дакъа доацаш бола американски бІу кІезигбанза ялаизар США правительство. Цхьабакъда, цу цхьан хана Индокитаера США тІема-форлен тІема-фегарен ниташ дІсамдоахаш а американски бІун керда контингенташ цу районерча кхыча мехкашка тІаовае а латт.

29 августе КІайча цІено хьахайкадьд Къулбехьен Вьетнаме латта США лаьттан тІара бІу хьа а 12 эзар саг кІезигбеш хилар. Из решени йоаншаш ше прессконференце къамаьл деча хана президента Р. Никсона тигаизар шенбэ американски бІу дІабугаргбола ха хьалв. Цо, дьалхагІа а санна, Парижерча переговорашка «прогресс» хилалга яр ца хилар хьалхатувсар. ХІаьта деррига дуьнена хоаш ма дий, переговерий толам балара новкъарле ер, Къулбехьен Вьетнама Республика Хана йолча революционни правительствай Вьетнама Демократически Республика правительствай конструктивни предложенешта цхьаккха дича а жол дела ца тугар духьал американски оагІув йолча.

Вьетнамах йолча Парижски совешанерча ДРВ делегаце вийало де доагІача тайпара маІин дир кІезигаь американски бІун контингент Къулбехьен Вьетнамера яьаккхара хьантохьа США правительства нь решени американски дуьнени общественни мнени Іехара тІеезраь маневр санна лархІарца. Вьетнама доп кьоастадара алхха цаІ мара йоаца аоад я ДРВ-еи РЮВ ВРЦІ-еи правительствашиа ения предложенеш. ТІема «вьетнамизаци» ярах бІуболари хІаьта иштта «бомбови аргументашка» дотдакарий — хорта болаш дац.

ча Штатий торговлерча йоахкача дефицита проблема.

Из — дунен рынкашкарча шоай конкуренце американски «бизнес» гІозараш цІенхаштта корзагІдаьхача япоски монополей низа бокка хилар. Шу хьалхагІа доллар кІалхардаккхара чрезвычайни салаш дола гІулакхаш чакх а даьхаьа из проблема ше цхьаьне къолстве гІертар США. ЧІоагІа экономически низ тІабахьар бальан долаш Вашарlкхийттача Штатий вІашагІтехьдаьлар нока девальвац а иь, япоски товарий конкуренц леларе низ кІевиг-дукха мелбе. Цул совеІа, США доагІача товараш кхы тІа а 10 процент пошлина оттайир. Цхьабакъда, из деррига а кхоачамбеш хилалзар. Япоисцарча торговлера США дефицит дІа ца йоаккхаьаран совгІа, кхы а дукхагІа йоккха хилар.

ХІанз Японега мехка чудбагІача американски товарашта оттадаь цхьадола доазонаш дІадахийтен нена дІахо девальвацц яйтек гІерт США. Р. Никсона США доагІача японски товарашта квот я доазонаш а оттадергда яхаш цІенхаштта клерам тІатийсабале а, кертерча дешашка американски хІидехараш Гонолулу вІашагІкхийттача хана дІатІехцанзар Япон.

ВІАШДУХЬАЛЕНАШ ЮСАШ Я

Дунен халкъашта юкъерча зембоахарашта хийттача тайпара, США президента Р. Никсона Японе премьер-министраца Танакаца Гонолулу (Гавайски гІайренаш) шин дийнахь хиина вІашагІкхетар 1 сентябре корта бола хІама ца хулаш чакхдаьлар. Гонолулу вахаш ше арвоахача хана Р. Никсона мукІарал дир, американо-японски гІулакхаш юрача вІашдухьаленаша толхадаь латташ хилара. Церна юкъера къаьстта белгалаьакхар по хІанз 3,4 миллиард долларига дІакхаьчача Японецарча ВІашагІкхийттача

ГІУЛАКХ ЛЕРТІАДАККХАРА ДУХЬАЛА Я ПЕКИН

Дунен общественность чІоагІа раьза хиннай 25 августера 28 августе кхаччалца Деле яь Индийско-пакистански переговораш дика чакхъьяьна хилар. Цхьаьна хьа заявление тІа шинна а оагІо во бакъдир шин бутт гаргга ха хьалхагІа Симле кулгаш яздаьча соглашене тІара положенеш кхоачашъе лаьрхІа Инден Пакистанен правительствашт хилар.

Хоаш ма дарра, цу соглашене лаьрхІар — шин мехка юкъера гІулакхаш эгІа а деш дуккхача шерашка юкъе лаьтта моастагІал дІадаккхар. Дагадохийтача кхоачам ба, Индин Пакистана шоай мукъагІа йолаш хьайовсІача укх 25 шера герз юкъе а дахьаш вІашин нах боабеш пар шойла диалаг доа хиина хилар. Царех эгара тІехьардар керда пачхьалкхе Бангладеш яьехулча хІина хилар.

Симле переговораш яр бальеи долий лардаш ехкар шин мехка юкъера гІулакхаш лертІадахара, субконтинента йІаьххачи хана машар оттабара. Деле хьадда гІа баьккхар Симле кийтъь торонаш кхоачашъаргахьа. Цига кийчйир Кашмира контрольни доазув белгальрцен хІаьта иштта Инден Пакистанен дунен халкъашта юкъерча доазонашкара бІу тІехьашка баккхарцен юзаьна йола рекомендацеш. Барт вІашагІтехьбаьнкаб, контрольни доазув белгалдела 4 сентябре чакхдаккхара я цун чІоагІал шинна а оагІона Симласки соглашене положенешка хьежжа Іалашъара а лакъехьа.

Къулбехьен Азерча субконтинентера гІулакхаш лертІадохаргдоаш йола реальни перспектива хІалла неташ яц цу районерча шин мехка юкъе моастагІа, долча хьалшка шоашта гІойле ялар догдоахаш хиннарашта. Иштта мара кхетас йиш йолаш яц Бангладеш вІашагІкхийттача Къамий Организаце дІачуэцара новкъарле яь китайски вето. Массане а сий доацаш лоархІаш я Пекина хоастаьа позици. Кхетамка уьла еш болча хана Пакистане а хайра пекински вето боккъонца дола маІаи кхераце. «75 миллион саг даха мохк ООН-е дІачуэцара цоийтаргле а еш, — язду «ДООН» яхача пакистански газето, — Пекино леладер Пакистана дезаргдар де гІертаи дац. Укказа эгара хьалха гучаоинараш Пекино глобальни расчеташ я.

ЧІОАГІАГІА ЮХАЕТТ РЕАКЦИ

Халкъа цхьоагІон правительство хьалйолаш мутнатахи демонстрацеш хул Чиле. Цига къахьегамхоша хойдаибелаш юхаетт моттигерча олигархен кхыча мехкий монополейи позицешта цІенхаштта хІама а тохиц, правигаре социальни - экономически эгаланаш яра правительствени програмкана духьалара шие гІулакхаш укх тІеххьарча хана чІоагІагІа леладу реакци.

КъайкагІа герза складаш хьаьш ба реакциони къаман, партен «Патриан либертади» яхача профашистски организацен членаш. Чилийски помещикаша террор а лелаю, бол а бу аграрни реформа чакхйоагухача хьикаре дакъа лоацаш бола ахархой. Столицен цхьайолча кхыча городашкеи эттехьерча низий тийшача белгагІа забастовкаш яьй кагийчен юкъерчен торговцаша.

Цунца дувзаденна Чиле къахьегамхой бІарча цаІ йолча профсоюзни центро заявленеи яь реакце провокацешони гІулакхаш леладечка хана цхьан бартаца вІашагІа а хийтта оарцагІалара халкъ тІехьахаш. Чилийски къахьегамхоша правительствагара дІадах саботажникаштеи мехка столица Сантьяго антиправительствени выступленеш вІацагІахкача тайпарча ультраьттехьарча группай членаштен лирагІа долча законагІа тагІазар дегга.

Цу кхайкраш жоп а луш дахинза дергдоаца гІулакхаш чакхдаьхар порядкеш толхаелга соцадара. Чурча гІулакхий министра заместителя Д. Вергара хьакхайкадаьа, ахархой боабеча дакъа лоацаш хиннак 18 помещик полице лаьцна хилари «Патриан либертади» яхача организаце гІулакхаш судага тІалла тахка правительство йолалургхилар. Иштта решени яь антиправительствени выступленеш яре тІехьахеи беш хинна «Агрикультура» яха радиостанци дІакъоала а.

Низ болаш гІулакхаш чакхдахар бахьан долаш Чилера хьал лертІадоалаш доагІа. Массехк ди хьалхагІа реакце тийшача белхагІа порядкаш кегаярца дувзаденна Сантьяго провинце оттаяь хинна чрезвычайни положени юхайккхарах долча декрета 29 августе кулг яздаьд президента Альенде. Цхьабаркъа, цу дийнахь вІашагІъеллай керда провокации. ХІанзаргьар Вио-Био яхача къулбахьарен провинце. Цига чрезвычайни положени оттаьй.

Чиле беррига доттагІий дог тийша ба, реакце тийша болх хІама а чакхбарг ца хилара. Цу на бола тешам ба Халкъа цхьоагІон программа толане кхоачашъярга мехка къахьегамхоша правительство йиза хьаллоацаш хилара.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

НИКСОНА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Японе премьер-министраца переговораш ира Гавайе ваха арвалале хьалхагІа Сан-Клементерча шийи Калифорнийски резиденце пресс-конференци йир президента Никсона цу вІашагІкхетарах дуккхача кхьа арахьарча политически дешаш ца хетаь.

Р. Никсона хьакхайкадир, хоаш ма дарра, укх тІеххьарча хана хьалолча дешашта, эгара хьалха экономикан торговлен дакъе, чІоагІа барт эгІара белгалдаьначка американо - японски гІулакхий хьакъехьа Гавайе хургйолча переговорий ше чІоагІа лоархІам беш хилар. Президента белгалдаьккхар, ВІашагІкхийттача Штатий Японецарча торговле хІанз 3,4 млрд. долларга дІакхоачаш йола дикка йоккха дефицит эгІа хилар. Из тайна хьал «унахцІена доаца гІулакх» да аьлар цо. Нагахьа санна иштта латташ из хьал дІатахьа доале, хьакхайкадир президента, Японецарча «торговлена китташ доазонаш оттаделга ВІашагІкхийттача Штаташка дукхагІа дІадехарца чакхдаргда из».

Сан - Клементе хьакхайкадир Къулбехьен Вьетнамера американски лаьттан тІара бІу укх шера 1 декабре кхаччалца 12 эзар саг кІезигбеш хилар. Президента дувцар тигакзар, хьалхагІа а санна из «Парижерча переговорий прогрессаца», Къулбехьен Вьетнама халкъа - кортамукъален низий тІом соцабелга дІадехарца, хІаьта иштта ДРВ-ева бомбаш еттаи хиина хлак бита американски летчикаш мукъадецарна цо дийза дола американски бІу цІенбаь арабоаккхарг бола ди.

Американски келайоазоно уйла тІайохийт, Вьетнамера американски бІу кІезигбеча хана Таиландера, Гуамера, Вьетнама гонахьарча фордла йисте латтача 7-ча флота кемаш тІара герза низаш дІсамдоахаш хилар. «Нью-Йорк таймс» яхача газето яхачох, укх тІеххьарча бетташка «цу районашкара американски низаш шозза дукхагІа а хиина, хІанз 100 эзар совгІа сагага дІакхаьчад». Пом ВІашагІкхийттача Штаташа цунца юкъе дакъа лоацийтеи «американски правительства лелаеча политикаца дІадоаккхаргдац» аьнна хет газета. «Переговорий наьмьаца дош вІаштІехьдаьккхача мара» къоастаюргьяц вьетнамски проблема, белгалдоаьх «Нью-Йорк таймсо».

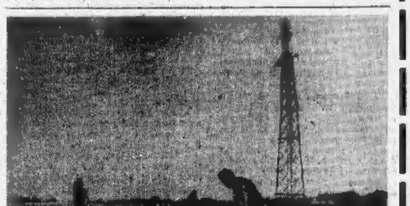

АФГАНИСТАН. «Хадда» яха пачхьалкхен ферма — сом, цитрусаш, масла наш кхеш а кхийбай продукташ чакхоен бока. кхаш, доттарий леладиш а дукха доаьхош дола боахам.

Ферме дІачувоаддача латт советско-афгански доттагІалена хоттаь новкхаза обелиск. Цу тІа яздаьд: «Хадда» яха ферма хьаьй тІа, моллацарча доттагІал долча мехка — Советски Социалистически Республикий Союза — специалистий новкъосталца афгански къахьегамхоша».

СУРТА ТІА: эрц, йоаьал утташ дьадача лаьтташка хий кхачаьд. Кастта укхаза хьалаьоттаргьа боабеш хьук оасица.

Э. ПЕНСОНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Искусства цІей

СССР-и Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизарь хетадаь искусства доккха цІей дІаладелар Нохч-ГІалгІай АССР столице Грозне массехк ди хьалха. Из хьадийллар Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела нов. Байбулатова. Цул тІехьагІа гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир республика культура министра нов. Татаева. Вай республика культурни вахаре йоккха события я ва ялойлагІча сентябре С. М. Кирова цІерагІча культуран салаІарен парка Бьацарча театре хьадийлла искусства цІей. Цига лакъа лоацаш 300 совгІа культура белхло ва. Церна юкъе бе вай мехка цІи хеза сцена, театра, кино, эстрада артисташ, иштта бІарча коллективаш.

Нохч-ГІалгІайчен зрителашта хьалхашка шоай искусство гойт республикански эрсий хоровой капелла (кулгалхо ва РСФСР-и Нохч-ГІалгІай АССР-и халкъа артист профессор Юрлов Александр). Цу капелла доаккхар «Ленинах лолча илленаш» (автор ва Холминов) хьадийллар искусства цІей. Солист вар СССР Йоккха театра солист, СССР халкъа артист, пачхьалкхен преми лауреат Ивазов Алексей.

ВорхІ шу хьалха хиннай вай республика музыкальни фестиваль. Цу хана вайзар из вай зрителашта. ХІанз юха а вІашагІкхетар хиннад вай зрителий цун тІеххьарча искусствац.

Цул тІехьагІа Нохч-ГІалгІай Къилбаседа ХІирийн республикай вІашагІтехача симфонически оркестрай выступлени хилар. Къилбаседа ХІирий АССР халкъа артист Павел Ядых дирижер я волаш. ВІашагІтехача оркестраша лаьккхар Д. Шостаковича массехк произведени, «Колхоза лачкари» яха Бексултанов Іукира сюита, кхыйола произведенеш.

Халхара коллективашта юкъе Къилбаседа Кавказе дикагІа лоархІаш я Дагестански пачхьалкхен «Лезгинка» яха заслуженни халхара ансамбль. Вай мехка, йоккхагІйолча городашка хьекха ца Іеш волза дехьара дукхача мехкашка гойтай цу ансамбля артисташа шоай искусство. Иштта йовзаш йолча коллективе халхараш боаккхача безамца тІаийцар грозненцаша.

«Добры молодцы» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт а безаме тІаийцар искусство езараша.

ЦІей хІана мара дІадоладенадац. Республика зрителашта хьалхашка шоай искусства хІанз чул тІехьагІа гойтаргья мехка цІи хезача кхы а дукхача артисташа. Иштта республика сцена тІа выступленеш еш хургба МХАТ-а артист Высоцкий Владимир, РСФСР халкъа артист Сергей Мартинсон, РСФСР халкъа артист, пачхьалкхен преме лауреат Данииэ Сагал, кхыбараш.

А. ИСМАИЛОВ.

СУРТА ТІА: Сцена тІа я «Лезгинка» яха ансамбль.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

НАЬХА ХЬАЛАШ ТОАДАРА

Советски Социалистически Республикий Союз хьаьа Нохч-ГІалгІайчен автономе аш бІаь шу дизаца юбилейта къахьегама совгІат кийчадеш ба «Грозгоргаз» треста болхлой. Цара реализаца ю бархІ бетта дІаддаш ххаьргга гергга шоайтампьна нах.

Бехача наьха хьалштда кхочамдара дамгІе а дукха белгал даьд укх шера треста коллективо. ХІанзаьш цо газ чуйиллай 1850 квартире. Грозненски районерча ЦхьоагалгІча наз дІеаргІне яьккхача «Родина» яхача совхоза укх шера 947 квартире а чуйиллай газ.

Ер шу доладелча дуне треста болхлоша 25 киломерт газопровод йиллай. Цул совгІа газ чуйиллай 23 коммунально - бытови объекташка.

ДІадахача іай ниййсленна кхоачамбоацараш укх шера ца кийсалдийтаргья оргига предприятеш, организацеш Іеиа занадах болх бергболаш кийчъяре хьинар ккъ ца, дош къахьеташ ба уж.

Дика болх бора тресте белгалъяьнна я Мунаров Назим хьерте латтача Октябрьски районерча кхоалагІча цеха коллектив. Цо массехк ди хаиал хьалха кхоачашйир бархІ бетта шоаи тІаийца социалистически дакхардаш. Укх шера цо ледаю треста керана мерх теле ЦІе байракх.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ

Газет арахецар эрсий, нохчий, гІалгІай меттала

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 сентябре

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Ховдалыераш. 9.45 — Документашца. «Четай ремоде». 10.20 — Шосоле. «Долнича хІанах яь йоккха гІалла» яха фильм - спектакль. 11.30 — Йоагара фьлисакщи синдаша ха. 13.00 — Бос бола телевидени. XX-гІча аьханарча Олимпийски лоазарашка. Мюнхенера передача. 14.00 — Концерт. 16.40 — Передачай программа. 16.45 — Юртара вахар (нохчий меттала). 17.15 — Киножурнал. 17.35 — Нохч - ГІалгІай чу гІоадле. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 17.45 — Концерт. 18.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.00 — Бос бола телевидени. Спортивни программа. 20.30 — Шоана бераш. 20.35 — Сатирически объектив. 21.00 — «Хаа». Информационни программа. 21.30 — Бос бола телевидени. XX-гІча аьханарча Олимпийски лоазарашка. Мюнхенера передача. Ниестеча — кердадараш, передачай программа.

6 сентябре

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Денашкоьа. «Пионераш мугІаре болх». 10.15 — Бос бола телевидени. «Стеклянни смотрителья» яха художественни фильм. 11.25 — Город - юрта. 11.40 — «Одессера моряшка» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 12.00 — Бос бола телевидени. XX-гІча аьханарча Олимпийски лоазарашка. Мюнхенера передата. 14.00 — Бос бола телевидени. «КІай бийсаш» яхача искусства фестивала концерт. 16.30 — Передачай программа. 16.35 — Болхлой тІехье. 16.45 — Документальни фильм. 16.55 — Концерт. 17.35 — Киножурнал. 17.45 — Нохч - ГІалгІай чу гІоада. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.00 — Хоамаш, реклама. 18.10 — Бераша дола мультфильм. 18.20 — Кагирхой журнал (нохчий меттала). 19.00 — Телевизорашка хьажарий хеттарашта жоп ду «Правда» газета политически обозревателя Жуков. 19.30 — «Екатерина Воронина» яха художественни фильм. 21.00 — «Хаа». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. XX-гІча аьханарча Олимпийски лоазарашка. Мюнхенера передача. Пистелеча а кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

5 сентябре

6.30 — Юргара Іуйре (эрсий меттала). 6.45 — КПСС-а XXIV-ча съезда Соцамаш кхоачашде: «Яхь къахьегамхой творчество я (гІалгІай меттала). 6.57 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Сердало» газета обзор». 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Ленинах, партех, Даьхенах дола иллеш. Концерт (гІалгІай меттала). 8.45 — «Товсолта лоаманкан дІаводар» яхача Сулеев романцара дакъа (нохчий меттала). 16.00 — «Чечено-Ингушетин лазар ца хилийтара духьал лоаттабу къовсам» яха беседа (нохчий меттала). 16.15 — Индустре болха гІа (нохчий меттала). 16.30 — Халкъа тІехьоьнаи баьх бешба (эрсий меттала). 16.45 — Вай индустриальни мохк. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

6 сентябре

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Ленинан невь» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «ДоттагІал» яха литературо - музыкальни композици (гІалгІай меттала). 8.45 — «Коммунистий хьинар дакхуш доагІа» яха передача (эрсий меттала). 16.00 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала). 16.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.45 — Нохч - ГІалгІайчен индустре (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.30 — Кагирхой вахар (нохчий меттала). 20.00 — Нохч - ГІалгІай республика артисташ дІаоала СССР-а халкъий иллеш (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грознен хувалуш мохкаш а йолаш. Йоайн а йоацаш, малхболехьара гІаьхьхьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гІолле 20—25. Грозне 23—25 градус йІовхал йолаш хила а тІаду. 6 сентябрера 9 сентябре кхаччалца хувацалуш мохкаш а йолаш, цхьаннайолча моттигашка юкъ-юкъе догІа а делхаш, лостамаш хувацаш гІаьхьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсаша 6-чен 7-чен сентябре 7—12, 8-чен 9-чен сентябре 10—16, денойна 22—27 градус йІовхал йолаш хила а тІаду.

МЕТЕОССТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51 Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-60; редактора зам. — 2-80-11; бехктоххама секретаря — 2-34-26; партийни вахаре культуран отделай 2-61-46, промышленноста отдела — 2-42-30; юрта бахама отдела — 2-42-28, письмой отдела и бухгалтерия — 2-80-71.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект 7/34.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—2-44-60; зам. редактора—2-80-11; ответственного секретаря—2-34-26; отделов партийной жизни и культуры 2-61-46, отдела промышленности — 2-42-30; отдела сельского хозяйства — 2-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-80-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/34.

СФ05193. Заказ № 7190.